

СЯЛЯНСКАЯ НІВА

Няхай жыве
Беларускі Народ!
Зямля сялянству
бяз выкупу!

АДРЭС РЭДАКЦЫІ І АДМІНІСТРАЦЫІ:
Вільня, Вострабрамская вул. № 8, кв. 1.
(Włino, ulica Ostrobramska Nr. 8, m. 1).
Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да 3 гадз. апрача свята.
Рэдактар прыймае ад 12-ай да 2-ой гадзіны.

Орган Беларускага Сялянскага Саюзу.
Беларуская палітычная, грамадзкая, літэра-
турная і гаспадарчая газэта.
— Выходзе ў Сераду і Суботу. —

ПАДПІСКА:
На адзін месяц — 1 злоты, на тры месяцы — 3 зл.,
на шэсць месяцаў — 4 зл., на год — 8 зл.
Для заграшчы удрыв даражэй.
Аплата надрукаванага заложыцца ад Рэдакцыі.

Рэзультаты выбараў.

Асобна падаём цыфравыя далзе-
нныя аб рэзультатах выбараў у Сойм,
якія адбыліся 4 сакавіка с. г. Ва-
чым там, што Беларусы правялі ў
Сойм толькі 9 паслоў. Па спіску
Блэку Нацыянальных Меншасцяў
прайшло 4 паслы (2—ад Беларус-
кага Сялянскага Саюзу і 2—ад Бе-
ларускай Хрысціянскай Дэмакраты-
цы), 3 паслы па спіску „Змаганьне
за інтарэсы сялян і работнікаў“
і 2 паслы ад г. зв. „Беларусаў ся-
лян і работнікаў“. У прошлы Сойм
прайшло беларускіх 11 паслоў. Як
бачым, лічбова беларускае парла-
манцкае прадстаўніцтва зменшыла-
ся. На першы погляд гэта магло-б
сведчыць аб пэўным змяншэнні
беларускага палітычнага руху пад
Польшчай і аб аслабленні беларус-
кай нацыянальнай свядомасці ся-
род шырокіх гуртаў Беларускага
Народу, аднак, калі дакладна і па-
драбязна разгледзім гэтую справу,
дык пераканамся, што рэзультаты
апошніх выбараў у Сойм зьяўляюцца
доказам таго, што адносна 1922 г.
у 1928 годзе Беларускі Народ вы-
явіў шмат больш свядомасці і ар-
ганізаванасці і што ён ужо прад-
стаўляе сабою выразную нацыяналь-
ную сілу.

Возьмем выбары ў пасобных ок-
ругах. У свянцянскім выбарнім ок-
рузе Беларусы правялі ў Сойм 3-х
паслоў, тады калі ў 1922 годзе мелі
толькі 2-х паслоў, пры гэтым спісак
№ 18 атрымаў найбольш лік гала-
соў. Гэта сведчыць, што ў 4 пав.
Свянцян. окр. з вялікім процантам
каталіцкага насялення беларускі
спісак атрымаў поўную перамогу,
што адначасна зьяўляецца доказам
таго, што сярод масаў каталіцкага
насялення ўжо прышчэплена беларус-
кая свядомасць. На т найбольш
опаліянізаваны каталіцкасцю Вілен-
ска-Троцкі павет (вылучаючы чыста
літоўскія воласці) даў некалькі ты-
сяч галасоў за спісак 18 і такім
чынам памірае правесці ў Віленскім
окрузе 1 пасла па спіску Блэку На-
цыянальных Меншасцяў.

У Лідзкім окрузе беларуская свє-
дамасць і арганізаванасць праяві-
лася яшчэ выдатней. Ня глядзячы
на тое, што тут быў скасаваны наш
спісак кандыдатаў, па іншаму спі-
ску, хоць і неадказваючаму інтарэ-
сам Беларускага сялянства, прайшлі
2 Беларусы. Апрача гэтага ў гэтым
окрузе прызнаны няважнымі больш
72 тысяч галасоў. Няма ніякага сум-
ліву, што гэта ёсць беларускія га-
ласы, якія дэманстрацыйна пайшлі
на беларускі спісак (№ 18). Такім
чынам у Лідзкім окрузе больш 100
тысяч галасоў выказалася за бела-
рускіх кандыдатаў; у прошлыя выба-
ры за беларускі спісак пала толькі
каля 40 тысяч галасоў. Як бачым,
беларуская свядомасць у Лідзкім,
Ашмянскім, Валожынскім, Маладэ-
чанскім і Вялейскім пав. узрасла на
250 працэнтаў. Лепшыя рэзультатаў
за 5 гадоў працы першага беларус-
кага парламанцкага прадстаўніцтва
ня трэба на т і жадаць. Праўда,
рэальна выбары ў Лідзкім окрузе не

прыняслі нам карысці, а на т пэў-
ную шкоду, бо правялі ў Сойм па-
сла, які будзе Беларусам толькі шко-
дзіць, але лік галасоў уняважненых
зьяўляецца доказам таго, што калі-б
наш беларускі спісак кандыдатаў
ня быў скасаваны, дык Беларусы
правялі-б у Сойм у гэтым окрузе 5
сваіх паслоў.

Найменшы паспех у сэнсе па-
шырэння беларускае свядомасці
выказаў Наваградзкі выбарні округ.
Гэта тлумачыцца наступнымі аргу-
мантамі. Перадусім, ужо выбары 1922
году выказалі ў гэтым окрузе мак-
сімум беларускай свядомасці, бо
з 6 пасольскіх мандатаў Блэк На-
цыянальных Меншасцяў забраў 4
мандаты. На 1922 год гэта былі не-
спадзявана добрыя для нас вынікі.
Сёлета Беларусы правялі толькі 3-х
паслоў, але затое выключна галасамі
беларускімі (бяз Жыдоў). Трэба ве-
даць, што выбары сёлета прайшлі
зусім у іншых абставінах, чымся вы-
бары 1922 году. Тады быў толькі
адзін беларускі спісак блэку, спі-
сак „зялёнага дубу“ можна ўважаць
за спісак небеларускі; сёлета ў На-
ваградзкім окрузе было нешта аж
5 спісак кандыдатаў, выступаючых
пад беларускім назовам. Калі пры-
няць пад увагу ўсе галасы, якія
пайшлі на беларускія спіскі, дык
і ў Наваградзкім окрузе атрымаем
каля 100 тысяч галасоў, якія выка-
заліся за беларускае парламанцкае
прадстаўніцтва. Польскія партыі ат-
рымалі ў Наваградзкім окрузе ман-
даты толькі дзякуючы таму, што Бе-
ларусы не пайшлі на выбары суполь-
ным фронтам, а разбіліся на не-
калькі спісак. Такім чынам, агуль-
ны лік галасоў, аддазеных за бела-
рускія спіскі ў Наваградзкім ок-
рузе, таксама сведчыць, што і тут бе-
ларуская свядомасць да пэўнай
ступені пашырылася, адначасна за-
ражаючыся чужацкімі ўплывамі.

Вось так выглядаюць рэзультаты
выбараў у трох чыста беларускіх
округах. У іншых округах рэзульта-
ты выбараў больш-менш такія самыя;
хоць яны практычнага значэння ня
маюць для нас, бо яны не далі нам
пасольскіх мандатаў, затое маюць
выразнае маральнае значэнне. На
дадатак усіх разважанняў аб рэ-
зультатах выбараў калі прыпомнім,
у якіх абставінах праводзіліся вы-
бары і хто іх праводзіў, дык яшчэ
больш стала ясным, што Беларускі
Народ вытрымаў выбарны экзамен,
бо ня глядзячы на тэрор, які право-
дзілі агітатары аднаго, усім ведама-
га спіску, астаўся верным беларус-
кі ідэалам. Праўда, ёсць яшчэ
шмат на вёсцы цёмнага элементу,
якога лёгка вадкуціць для агітацыі
за чужыя спіскі, ці застрашыць, але
большасць выбаршчыкаў нашага
краю выразна выказалася за бела-
рускае нацыянальна-радыкальнае пар-
ляманцкае прадстаўніцтва. Значэнне
польскіх партыяў у Заходняй Бе-
ларусі зусім змалела. Польскае „Вы-
зваленне“ аканчальна правалілася,
бо згубіла ўсе свае некалькінаццаць
мандатаў: таго самага дачакалася

Аб скасаванні выбараў у Лідзкім окр.

На аснове арт. 102 і 107 выбар-
наго закону паўнамоцнік спіску № 18
на гэтых днях падае на рукі павод-
дыра Акружнай Выбарнай Камісіі
№ 62 у Лідзе пратэст проці вы-
бараў у Лідзкім окрузе. Падставай да
пратэсту служыць скасаванне ў Лі-
дзе спіску кандыдатаў № 18 Блэку
Нацыянальных Меншасцяў і каля
73000 галасоў, прызнаных няважны-
мі, а якія маглі-б змяніць рэзульта-
ты выбараў.

Пратэст будзе перасланы ў Най-
вышэйшы Суд, які можа скасаваць
выбары ў Лідзкім окрузе і вызна-
чыць тэрмін новых выбараў у Сойм.

Як адбыліся выбары.

Ніжэй зьяшчаем вельмі харак-
тэрную заяву мужаў даверу старшыні
абвадовай выбарнай камісіі ў Новай-
Мышы, Баранавіцкага павету:

„Да Пана Старшыні Абвадовай Вы-
барнай Камісіі № 52 ў Новай-Мышы.

Далучану пры гэтым заяву про-
сім далучыць да пратаколу аб гала-
саванні.

З А Я В А.

Ніжэй падпісаныя мужы даверу
абводу № 52 у Новай-Мышы склада-
юць пратэст проці здарэнняў, якія
мелі месца пад час галасавання ў па-
вышнім абводзе.

А іменна:

1) Сябра выбарнае камісіі п. Язэп
Ліцкевіч раздаваў нумаркі ў выбарнім
памешканні, і, калі зьяўталіся да п.
старшыні з пратэстам у гэтай справе,
дык пан старшыня ня выдаў ніякай
пастановы.

2) Сябра выбарнае камісіі п. Чу-
кірэкі Даніэль з крыўкі падаў пачку
канвертаў, якія, як выявілася былі
ўжо з нумаркамі. Канверты былі дару-
чаны выбаршчыкам панам старшыняю.

3) Старшыня выбарнае камісіі Кан-
дэратчык выдаў з выбарнага памеш-
кання мужа даверу ад спіску № 2
Валер'яна Ката не тасуючыся да арты-
кулу № 65 выбарнага закону.

Падпісалі мужы даверу ад:
№ 2—Міхал Тэрэшкоўскі, № 36—Шлё-
ма Бакштанскі, № 18 — Я. Жукоўскі,
№ 10—падпіс не разборчыны
№ 37— „ „ „ „
№ 20— „ „ „ „

Вынікі выбараў да Сойму 4 сакавіка.

Віленскі округ № 63.

Места ВІЛЬНЯ.

Меўшых права галасаваць . . . 108,444
Галасавала 72,309
Уняважнена 154 гал.

і польская партыя сацыялістычная
і польскія эндкі.

Разважваючы апошнія рэзультаты
выбараў з пункту гледжання таго
ці іншага паспеху беларускіх палі-
тычных кірункаў і партыяў, немаг-
чыма сказаць, хто перамог на выба-
рах. У Свянцянскім і Лідзкім ок-
ругах былі пакасаваны беларускія
спіскі і затым па рэзультатах вы-
бараў немагчыма судзіць, які палі-
тычны кірунак сярод беларускіх пар-
тыяў мае найбольшы ўплыў. Адно
безапаляцтва можна сканстантаваць
(сцьвердзіць), што ўсе паліафіль-
скія кірункі, як Паўлюкевіча, Умя-
стоўскага і Янкі Станкевіча на ма-

Віленска-Троцкі павет.

Меўшых права галасаваць . . . 93,296
Галасавала 63,510
Уняважнена 3,603
№ 1. Блэк Супрацоўніцтва з Ура-
дам 41,320 гал.—2 мандаты.
№ 2. Р. Р. С. — 16,697 гал., без
мандату.
№ 3. Вызваленне 25,864 — 1 ман-
дату.
№ 18. Блэк Нац. Менш. — 1 ман-
дату.
№ 24. Эндкі — 20,033 — 1 мандат.
Разам. . . 5 мандатаў.

Свянцянскі округ № 64.

6 мандатаў.

№ 1. — 37,589 гал. — 2 м. (Рачке-
віч і Брокоўскі).
№ 2.—20,112 — 1 м. (Плаўскі).
№ 18. — 55,569 — 3 манд. (Белар.
Каруза, Стэповіч, Юхневіч).

Лідзкі округ № 62.

7 мандатаў.

№ 1. — 61, 121 гал. — 4 мандаты.
№ 25. — 17,600 — 1 мандат.
№ 39. — 33,934 — 2 м. — (бела-
русы—Я. Станкевіч і Ф. Валынец).

Гэтыя апошнія кандыдаты прайшлі
ў Сойм толькі дзеля таго, што спісак
Блэку Нац. Меншасцяў быў скасаваны.
Па Лідзкаму Выбарнаму Округу
было ўневажнена 72,600 галасоў, з якіх
пераважна большасцю былі галасы, ад-
дадзеныя за № 18.

Наваградзкі округ № 61.

6 мандатаў.

№ 1— 53,933 г. — 3 мандаты.
№ 39 — (бел. А. Стогановіч, К. Са-
вонь, І. Дварчанін).

Горадзенскі округ № 6.

4 мандаты.

№ 1.—50,371 — 3 мандаты.
№ 25.—24923 — 1 мандат.
№ 13.—Еднасьць работнікаў і хло-
паў — 16376 гал., без мандату.
№ 18.—Блэк Нац. Меншасцяў —
12,534 гал., без мандату.
№ 36.—Беларускага Сялянска-
Работніцкага Аб'яднання — 322 гал.

Беластоцкі округ № 5.

5 мандатаў.

№ 1. — 45,431 — 2 мандаты.
№ 18. — 81,151 — 1 „
№ 25. — 43,910 — 1 „
№ 39. — 18,209 — 1 „
№ 43 — Беларускі Сялянска-Работ-
ніцкі Аб'яднаны Камітэт — 15,899 гал.
без мандату.

Наглядная таблица галасавання на кандыдатаў у Сойм з Браслаўшчыны.

Table with 12 columns: № аб-воду, 3а 1, 3а 2, 3а 4, 3а 18, 3а 20, 3а 24, 3а 46, 3а 13, 3а 3, Наяж-ных, Маючых права галасу. Rows list candidates and their vote counts across various districts.

Вынікі галасавання да Сойму 4 сакавіка па Вялейскаму пав.

Абвод № 22. № 18 — 247 галасоў, № 1 — 156, № 3 — 7, № 13 — 35, № 20 — 14, № 25 — 62, № 37 — 1. Галасавала каля адной трэці ўсіх выбаршчыкаў.

Абв. № 18, м.—на Альковічы, 18—400, № 1 — 100, № 2, 190, № 4—1, № 25—122, № 37 — 107.

Абв. № 16, в. Залесьсе. № 18 — 5, № 1 — 41, № 2 — 30, № 4 — 414, № 20 — 6, № 25 — 8.

Абв. № 34, м.—на Вялікі. № 18 — 2, № 1 — 141, № 2 — 83, № 3 — 1, № 13 — 661, № 25 — 3, № 37 — 1.

Абв. № 10, в. Вітоўца. За № 18 падала каля 360 галасоў.

Агульныя вынікі выбараў да Сойму 4 сакавіка.

Паводле аблічэння аканчальных вынікі выбараў ўва ўсёй Дзяржаве наступныя:

Summary table of election results by region: Сьп. № 1 — Беспартыйны Блэк Супрацоўніцтва з Урадам 128, № 2 — Р. Р. С. 63, № 3 — Вызваленне 36, № 7 — Н. Р. Р. (правіца) 9, № 8 — Сель. роб. (правіца) 5, № 10 — Строн. Хлопскі 25, № 13 — Камуністы 5, № 14 — Związek Chłopski 3, № 17 — Галіц. Сіяністы 6, № 18 — Блэк Нац. Менш. 56, № 19 — Сял.-Раб. Лявіца 4, № 20 — Расейцы 1, № 21 — Нар. Дз. Блэк Працы 5, № 22 — Блэк укр. сап. 11, № 24 — Польская Эндэцыя 37, № 25 — Блэк Пяста і Ш.-Д. 34, № 26 — Укр. Партыя Працы 1, № 30 — Кат. Унія Зах. Зям. 2, № 33 — Жнд. Нац. Блэк 1, № 36 — Шл. „Сатор.“ — кам. 1, № 37 — Работн. Аб'ядн. 2, № 38 — Блэк Ш. Д. Карфантага на Шлянску 3, № 39 — Змаганьне за інтар. раб. і сялян 3, № 41 — Бел. Сялян. і раб. 2, № 12 — Радк. Парт. Шл. 1

Беларусы ў Сойме.

Ад сьпіску Беларускага Цэнтральнага Аб'яднанага Выбарнага Камітэту Блэку Нац. Меншасцяў № 18 — 4 паслы, з якіх два сельсаюзнікі — Ф. Ярэміч і К. Юхневіч і два — хадэкі — П. Каруза і А. Стэповіч.

Ад сьпіску „Змаганьне за інтарэсы сялян і работнікаў“ № 39 — 3 паслы, (Стагановіч, Дварчанін і Савонь).

Увага: замест Савоня магчыма ўвойдзе Я. Гаўрылік.

Ад сьпіску г. зв. „Бел. сяляне і работнікі“ № 41 — 2 паслы (Янка Станкевіч і Ф. Валынец).

Нацыян. Меншасці ў Сойме.

Table of national minorities in the Seim: Блэк Нацыян. Менш. 56 (Беларусы, Украінцы, Жыды і Немцы), Галіцыйскія сьняністы 6, Украінскі Сельроб (правіца) 5 (лявіца) 4, Расейцы 1, Украін. партыя працы 1, Беларуская змаганьне за інтарэсы сялян і работнікаў 3, Беларусы сяляне і работнікі 2, Блэк украінскіх сацыялістаў 11, Усяго 90

А знача, усяго прадстаўнікоў ад Нац. Меншасцяў будзе болей на 6 паслоў, як у папярэднім Сойме.

Результаты выбараў у Сэнат.

Table of Senate election results: № 1 — 48 (Бэбэхаўцы), № 2 — 10 (Пэпэсы), № 3 — 7 (Вызваленне), № 7 — 2 (НПР—правіца), № 8 — 1 (Украінскі Сельроб), № 10 — 3 (Строн. Хлопске), № 17 — 1 (Жыды ў Галіцыі), № 18 — 21 (Блэк Нацыянальн. Менш.) (у тэй лічбе два Беларусы: б. сэн. Вагдановіч і б. пас. В. Рагуля), № 21 — 1 (Рад. Строн. Хлопске), № 22 — 1, № 24 — 9 (Эндэкі), № 25 — 6 (Пяст-Хадэкі), № 37 — 1 (група Карфантага).

Як галасавалі па акругах.

Віленскае ваяводзтва.

Table of voting results by district in Vilnius: № 1 атр. 75025 галасоў—3 сэнатары, № 2 „ 15443 „ — без мандату, № 3 „ 17460 „ — „ „, № 10 „ 2677 „ — „ „, № 18 „ 42410 „ — 1 сэнатар, В. Вагдановіч, № 20 „ 4589 „ — без мандату, № 24 „ 23005 „ — „ „, № 33 „ 312 „ — „ „, № 37 „ 1225 „ — „ „, № 39 „ 6754 „ — „ „, № 40 „ 17984 гласоў — без мандату, (першым кандыдатам быў гр. Кепель,—загадчык кнігарні Беларускага Вых. Т-ва).

№ 41 атр. 111 галасоў — без мандату, (першым кандыдатам быў б. сэн. Уласаў).

Па Наваградзкаму округу.

Сьпісак № 1 атрымаў 2 мандаты і № 18—1 мандат, які дастаўся быўш. паслу В. Рагулі.

Па Беластоцкаму округу.

Сьпісак № 1 атрымаў 2 мандаты, № 25—1 мандат і № 18—1 мандат.

Склад Беларускага Пасольскага Клюб.

Новы Беларускі Пасольскі Клуб, будзе складацца з прадстаўнікоў трох палітычных партыяў: 1) Ад Беларускага Сялянскага Саюзу: пасол Ф. Ярэміч, пасол К. Юхневіч і сэнатар В. Рагуля; 2) Ад Беларускай Хрысьціянскай Дэмакратыі: пасол А. Стэповіч і П. Каруза; 3) Ад Беларускага Дэмакратычнага Праваслаўнага Аб'яднаньня: сэнатар В. Вагдановіч.

Падзяка

Беларускі Цэнтральны Аб'яднаны Выбарны Камітэт Блэку Нацыянальных Меншасцяў гэтым выказвае усім сваім працоўнікам і інструктарам шчырую падзяку за ахвярную і адданую працу на карысьць сьпіску № 18, якія, ня гледзячы на вельмі цяжкія варункі працы, да канца выбараў асталіся вернымі ідэалам Бел. Цэнтр. Аб'ядн. Выб. Камітэту.

На асабліваю ўвагу і падзяку заслужоўвае праца тых асоб, якія ў Лідзкім выбарнім акрузе, нягледзячы на скасаваньне нашага сьпіску кандыдатаў, далей вялі агітацыю за сьпісак № 18. Аграмадная большасьць уняважненых галасоў з лічбы 72,600 усіх уняважненых галасоў у Лідзкім акрузе, пайшла за сьпісак 18-ты. Гэты факт, побач з іншымі, паводле выбарнага закону зьяўляецца асновай для пратэсту проці выбараў у Лідзкім акрузе. Незалежна ад гэтага, агітацыя і галасаваньне за соймавы сьпісак № 18 памагла нам праясьці ў Сэнат сваіх кандыдатаў.

Беларускі Цэнтральны Аб'яднаны Выб. Кам. Блэку Нац. Менш. Вільня, 12. III. 1928 г.

Што дзеецца ў сьвеце?

Бандыцкі напад у Чыкаго.

На прошлым тыдні ў Чыкаго банда грабежнікаў уварвалася ў памешканьне адной мануфактурнай кампаніі і зрабавала гатоўкаў 700,000 дэляраў. У пратэстанцкіх цэрквах места Чыкаго ідуць набажэньствы ў якіх моляцца Богу аб спыненьні праступнасьці.

ЯКУБ КОЛАС.

Новая Зямля.

(Працяг).

Стаяў асобна ў місцы скорам, Сяго-таго для вераішчакі. Хоць невялікія прысмакі — Цыбуля, перчык, ліст бабкаў Ды салыца некалькі брускоў, Мука і квас — і ўся прыправа, Але ўсё-ж сьнеданьне цікава; А для дзяцей найбольша сьвята Абы наесьціся заўзята. І звон аб прыпек скавародны, Так блізкі сэрцу, так ім родны, У нейкім радасным настрою Сьпяваў ім песняю сьвятою І лашчыў сэрцы іх і вушы І поўніў радасьцю ім душы, Такі прыемны, мілагучны. У тэй прыемнасьці выключны, Ён разьліваўся на ўсім целе І ў момант іх зьнімаў з пасьцелі. Ня дарма-ж дзядзька іх, бывала, Каб пабудзіць каго з іх жвала Пагнаць каровак ранічкою, У прыпек біў скавародою. Цяпер, здаволіўшыся ядою, Дзяцінай цешылісь гульнёю. Хто бегаві з кіем каля хаты — Ганяў курэй. Як парасяты, У пяску капаліся сястрычкі. Алеся хадзіў каля крынічкі, Што з лесу тут-жа выпякала І дужкай хату агібала, Хадзіў, сьвістаў пад голас птушак, Зьбіраў ён ягадкі ў гарнушак. Усе парасходзіліся з хаты, І кожны дзелам быў заняты: Міхал у лес пашоў ранютка Рабіць звычайныя абходы; Антося спаць доўга ня меў моды,

А як надарыцца мінутка Часіны вольнай ці сьвяты дзень, Ну хоць адзін разок на тыдзень Хадзіў на Нёман ці на тоні — Рыбак быў дзядзька наш Антоні Як і работнік, адмысловы; А ўладзік пасьвіў дзесь каровы, Травікі чужыя сенажаці; А дома з дзёцымі была маці. Яе жаночая работа І гэта вечная турбота То каля печы, то на полі, Сказаць, ня зводзіцца ніколі. Адно прыпыніш — там другое, Глядзіш, як бачыш, набаяжыць, І ручак некалі злажыць — Жыцьцё жаночае такоё! Так і цяпер: печ зачыніла, Работу ў хаце прыпыніла — Ідзі ў гарод ты па бацьвіньне: Другі раз есьці просяць сьвіньні. А гэты Юзік — шалаўніца, Малы яшчэ, зусім дурніца Так пад нагамі і таўчэцца Або, як хвост той, валачэцца І ад работы адрывае І толькі сэрца ад'ядае. Ужо сонца ўгору падхадзіла, На лясных роску асушыла; У небе хмарачкі дзяняны Плылі, як гускі маладыя, Чародкай белай над лугамі, Над сьвежым лесам і палямі. А гэты ветрык дурасьлівы Траве зялёнай чэпа грывы, У садку жартуе з верабінай, Як голец-хлопец той з дзядзькай І валасы зялёнымі страхам У лесе гойдае са сьмехам. А круглаверхія асіны Разносяць нейкія навіны І так гутораць, так сьмяюцца, Што аж іх лясцікі трасуцца —

Відаць такая іх урода. Маці вярнулася з гарода. — Алеся, сыноч!.. ідуць кароўкі! Бяжы хутчэй, рассунь засоўкі, Каб не штаўхаліся дарма... Ну, я лепш зьбегам сама! Куды ты, Юзік безгаловы! З-за рэчкі цюцюцца каровы. Ідзе паперадзе Красуля, За ёю Ляся, Рагуля Ды дзёве пярэвічкі-цялушкі Ідуць у згодзе, як дзёве дружкі; А збоку чмыша бык Мікіта, Хвастом матаючы сярдзіта. А авадзі, як рой пчаліны, Сьляпіцай лезуць да скаціны, Гудуць драпежна, тгучу балюта, Бы крапіва тая пякуца, Дыхнуць каровам не даюць. Каровы злосныя бягуць, Адна другую б'юць рагамі І толькі тухлаюць нагамі; І сам пастух бяжыць, гукае І гэта заедзь праклінае: Няма за поганьню парадку; Сярдзе сам, і злеу стадка, Барджэй, як можа, ў хлеў пражэцца — І горш у вясніцах таўчэцца Каля хлява рух-суматоха. — Куды ты, Чортава Панчоха? — Крычыць Уладзя, сьвішча пужка. („Панчоха“ — Лясеа мянушка). На зло Рагуля ўжо ў варотах Цялушку рогам капарнула, Аж тая, бедная, раўнула; Тут Галас выскачыў з-пад плоту І ўжо на ўласнаму пачыну Знайшоў зачэпку і прычыну Свае тры грошыкі прыткачуць, За хвост Мікіту пацягнуць. Ну, словам, шум тут быў вялікі І танцавалі бяз музыкі. Загнаўшы ў хлеў на месца стадка,

Насеўся ўладзя на аладкі, Шпурнуўшы лапці і агуцы Сярод двара ў пясок сыпучы. Іх маці зараз падабрала, Нічога сыну не сказала, Пайшла ў крыніцы спаласнула, Сушыцца ўскінула на шула. — Унь дзядзька ідзе! — гукаць дзёці. Забылі ўсё яны на сьвеце І, як мага, бягуць, сьмяюцца, Аж іх валосікі трасуцца. — А, дзядзька! дзядзечка, саколікі! Насып мне ягад у прыполікі! — Дай мне дубеці! — А мне дай вуды! — Крычаць малыя шалапуды, Бягуць і скачуць, б'юць у ладкі. А дзядзька мерна ідзе з-за кладкі, Ідзе бяз шапкі, круціць носам — Гаворыць пацеры з засосам; Для сьмешак твар яго зацяты, Дык, моў, ня лезьце, парасяты. І дзёці змоўклі, больш ні слова: Няхай канчаецца размова Антося дзядзькі са сьвятымі, Тады пагутарыць і з імі. А покі кончыць ён маліцца, То можна ў Сьвержні апыніцца: Псальмоў адкоціць з поўдзясятка Ды так выразна, ды так гладка, Што і дзяк ня ўсякі гэтак зможа — Як рэпу грыз, даруй грэх, божа! Не гаварыў — а сек языкам! Маліўся дзядзька з тым разьлікам, Каб кончыць модлы каля дому, Бо ў хаце нельга, ёсьць вядома, Маліцца харапа, як трэба: Тут глунства кожнае ад неба, Ад бога думкі адкідае, То тое-сёе замінае І не намолішыся — нагрэшыш Ды чорта лясцага пацешыш. І толькі дзядзька на двор ступіць, Дык кулаком у грудзі дупіць,

„Прывітаньне“ афганскага караля у Берліне.

Ужо некалькі тыдняў, як афганскі кароль з сваёю жонкаю раз'яжджае па Эўропе. Урады розных дзяржаваў робяць каралю ўрачыстыя спатканьні, а ён раздае свае нагароды і ордэны.

Апошнім тыднем афганскі кароль гасьціў у Берліне. У той час, пішучы газэты, калі адбываліся ўрачыстасьці на чэсьць караля, нямецкія камуністы ўстроілі вялікаму гасьцю сваю дэманстрацыю. Маніфэстанты няслі плякат з напісам: „Далоў караля! Няхай ён лавуцьца працаваць“.

Кароль прыёмна ўсьміхаўся камуністам і вітаў іх. Паліцыя-ж аднака разганяла дэманстрацыю.

Вайна вагабітаў з ангельцамі.

Арабскае племя, вагабіты, ўварваліся ў Трансіорданію (ангельская калёнія ў мал. Азіі) і асадылі места Маан. Шасьцітысячны атрад вагабітаў ідзе паходам на ме та Шайбу—апорны пункт ангельскіх ваенных сілаў у Іраку (г. наз. частка калёніі). Ангельскія ваенныя ўлады пасылаюць браніраваныя аўтамабілі і аэрапланы для адбою захопленых вагабітамі мясцовасьцяў. Ня толькі ў Трансіорданіі, але і на ўсёй Ірацкай граніцы сільныя атрады вагабітаў нападаюць на землі, якія знаходзяцца пад ангельскім панаваньнем.

Рэвалюцыя ў Венецуэле.

Як пішучы замежныя газэты, ў сталіцы Венецуэлы—Каракасе (Паўднёвая Амэрыка) выніклі сур'езныя беспарадкі проціў цяперашняга прэзыдэнта ген. Гомэца. На чале паўстанцкага руху стаіць студэнт. Студэнт устроілі дэманстрацыю проціў інтэрвэнцыі Злучаных Штатаў у Нікарагуа і проціў іх імкненьня захапіць нафту ў Венецуэле. У выніку гэтага ўзьнікла крывавае сутычка з паліцыяй, пры чым было забіта 30 студэнтаў і 6 паліцэйскіх. Лік раненых дасягае некалькіх сотняў.

РОЗНЫЯ ВЕСТКІ.

— Сутычка між нікарагуанскімі вайскамі ген. Сандзіно і матросамі Злучаных Штатаў Паўноч. Амэрыкі закончылася перамогаю нікарагуанцаў.

— 5 сакавіка ў Жэнэве распачалася 49 сьсіа Лігі Нацыяў.

— 5 сакавіка ў швэдзкай папяровай прамысловасьці распачаўся лёкаут. Агулам звольнена 57.000 работнікаў.

— Швайцарская Нацыянальная Рада 144 галасамі проці 38 адхіліла ўвядзеньне ў швайцарскай рэспубліцы сьмяротнае казьні.

— У Эгіпце адбываюцца дэманстрацыі, варажныя ангельцам. Ангельскі ўрад выслаў эгіпецкаму ўраду вострую ноту, якая можа прычыніцца да сур'езных вынікаў.

Тры разы хрысьціцца, ўздыхае, Тады ўжо шапку накідае І ставіць вуды ўсе ў парадак. — Ну, што? наеліся аладак? — Жартуе дзядзька тут з малымі Ды йдзе ўжо ў хату разам з імі. Яны, замест таго адказу, Бубняць па пазу для паказу. — Эх, брат Алесь! — гаворыць [дзядзька: —

Вось быў шчупак — усім ім бацька! І век такога не забуду, Але парваў мне, падла, вуду. І падчапіў быў, нават, спраўна. „Ну“, думаю, пажыва слаўна!“ Цягну, а ён аж гне вудзільна, Ну, чуюць ня вырве яго з рук! А тоўсты, падла, бы япрук, І доўгі-ж, доўгі, як цапільна.

Шчупак, брат, ёмкі: на паўпуда. Але сарваўся. Ах, паскуда! І натаміў, як мае быць; І пастка ўжо з вады тырчыць, Як зьмей, варочае зянкамі, Ну, вось ён, вось хваітай рукамі! А потым, брат, калі рвануўся — Усё к чорту: вуда і кручок. Пашоў гуляць мой шчупачок, А я, брат, толькі аблізнуўся. — Ах, вось шкода! З кручком [і з дротам?

Дык ён-жа здохне! — Ну, чаго там! Шчупак — жывучая, брат, юха! Такі жывучы — дзяржы вуха! Ён пяць кручкоў глыне — й ня знайся; Ты ў Янчура пра іх спытайся: Янчур іх лужа, як арэхі, Іх знае прожары-пражэхі. А мне ўсяе, брат, тэй уцехі, Што падчапляў зноў юху тую, Тады, брат, дуткі: ня спудлю! — Ужо сьнедаць час, і поўдзень окура, Ды з гэтым бацькам адно гора!

Працэс „Беларускай Сялянска-Работніцкай Грамады“.

(Паводле вестак польскай прэсы).

(Пяты дзень працэсу—28 лютага).

Далрос пракурорскіх сьведкаў.

Перад распачацьцем паседжанья Суд абвесьціў рэзалюцыю адносна прыняцьця дадатковых сьведкаў, аб чым старалася абарона. Суд пастанавіў паклікаць толькі тых сьведкаў, паказаньні якіх маюць істотнае значэньне для справы, між інш. Тугута і Касмоўскую. Пачынаецца далрос сьведкаў. Першым дае паказаньні былы начальнік Акружнага Сьледчага Ураду ў Беластоку —

Ясінскі Мар'ян. Ён гавора, што пасьля арыштаваньня Ц.К.К. у Беластоку, стварылася новая „пяцёрка“ ў Вільні з Тарашкевіча, Цьветкова, Каплана, Бабровіча і Марцінчыка. У гэтым часе быў арыштаваны Міхал Гурны, каторы пажыдаў даць рэвалюцыйныя інфармацыі. Пракуратура паслала ў вострог яго, Ясінскага, катораму Гурны выясьніў:

Пасьля II зьезду камуністычнае партыі ў Маскве пастаноўлена выкарыстаць нацыянальныя меншасьці ў Польшчы для масавай працы. Бачачы, што сьлянства неахвотна адносіцца да канспірацыйнай працы, пастаноўлена стварыць легальныя партыі, як: NPSCh, B. C.-P. G. і PPS-лявіца, у каторых кіраўніцтва занялі 6 людзі верныя Камітэтару. На канфэрэнцыі ў Данцыгу высунута Тарашкевіча, Рак-Міхайлоўскага, Мятлу і Валашына для працы ў „Грамадзе“, якія забавязаліся вясці працу згодна інструкцыяў з Масквы і не пераходзіць NPSCh. Астроўскі быў лучнікам з „Крэстінтарнам“ і атрымліваў для Банку грошы ад Баліна ці Ульянава. Валашын быў кіраўніком дзейнасьці МОПР-у.

Характарызуючы асобных дзеячоў Ясінскі адзначыў, што на мітынгах Валашын гаварыў падбураючыя мовы проціў ураду Пільсудзкага. „Права трэба браць самым, а не чакаць“ — заклікаў Валашын. У Лунне пад уплывам агітацыі пробавана разаружаць паліцыю. У гэтай працы бралі ўдзел: Міхайлоўскі, Рагуля, Балін і Сабалеўскі. Тарашкевіч кіраваў усім рухам.

Прак. Раўзэ. — У якім характары ўвайшоў Тарашкевіч у К. П. З. Б.?

Ясінскі. — Як давераная асоба Камітэтару.

Адв. Сьмяроўскі. — Гэтыя весткі атрымаў сьведка ад Гурны, ці сам здабыў?

Ясінскі. — Гурны іх даў, а я потым спраўдзіў праз сваіх людзей.

Адв. Эттынгер пытае, што было прычынаю рэвалюцыйных паказаньняў Гурны.

Ясінскі. — Присланы Камітэтарам, як душа ўсёй працы, Гурны разачараваны, панаваўшы бліжэй адносіны.

Адв. Абрамовіч. — Ці была арганічная сувязь між NPSCh і „Грамадоў“?

Ясінскі. — Але. На канфэрэнцыі ў Вільні Тарашкевіч рабіў закліды Рагу і, што ён вельмі выразна вядзе камуністычную працу.

Абвінавачаны Тарашкевіч, Астроўскі і Рак-Міхайлоўскі даюць некалькі пытаньняў, у адказе на якія Ясінскі кінуў у бок лаваў абвінавачаных: „Гурны мне казаў, што да Стаўпецкага нападу Камітэтары прылажыў руку“.

Па чарзе дае паказаньні сьведка —

Патрэба. Падцьвярджае, што пісаў пісьмо свайму брату ў СССР, у якім гаварыў аб „белым тэроры“ ў Польшчы, дзякуючы якому на яго наложана адміністрацыйная кара ў 500 зл. за ўдзел у нелегальным сабраваньні. Патрэба просіць брата прыслаць гэтую суму грошай і зварочваецца да „ўсіх таварышоў СССР“, якія павінны памагчы, каб „ня згінуў у фашыстоўскім востросе“.

У бегу паказаньняў Патрэбы прак. Калапскі заявіў, што Патрэба ўжо мае справу па 102 арт. К. К.

Наступны сьведка Дук паказаў, што чуў як Нікіфароўскі заклікаў уступаць у „Грамаду“, пры гэтым гаварыў, што злучэньне з Савецкаю Беларускаю будзе карысным для ўсіх. Брацьця Шульгі вясілі ў СССР нейкія пакі.

Васілеўскі, аспірант палітычнай паліцыі, падцьвярджае агулам паказаньні Ясінскага. Падрабязна гаворыць аб узьнікненьні „Грамады“ на абшарах Вільні і яе дзейнасьці. Сьвярджае кантакт „Грамады“ з ППС-лявіца, на чале якой стаялі камуністы. Лучнікам тут быў Акіньч. Васілеўскі сьвярджае, што „Грамада“ зьвярнула вялікую ўвагу на пашырэнне прэсы. На гэтую мэту выдана, на яго аблічэньнях, 190 тысяч злотых. Прэсаю кіраваў Луцкевіч, над якім чуваў цензар ад Камітэтару.

Першым цензарам быў Лагіновіч, потым: Гурны, Бабровіч, Цьветкоў. Агульнае кіраўніцтва прэсаю было ў руках „калегіі“—Тарашкевіч, Рак-Міхайлоўскі і Луцкевіч. У Віленскай Беларускай Гімназіі арганізавалася камуністычная „ячэйка“ пад апекаю Астроўскага. Для Беларускага Банку субсыды давалі Саветы.

Далейшы працяг паказаньняў Васілеўскага адлож. на 6-ты дзень працэсу.

(Шосты дзень працэсу—29 лютага).

Шосты дзень працэсу пачаўся з таго, што старшыня Суду паказаў сьведку Патрэбе пісьмо, пісанае ім свайму брату ў СССР. Патрэба прызнаў гэтае пісьмо.

Дапрашываецца далей сьведка Васілеўскі, каторы выясьняе, што Акіньч быў арыштаваны на ў часе ліквідацыі „Грамады“ а ў сьнежані 1926 г., калі ён браў удзел у дэманстрацыях, арганізаваных „Грамадоў“ і Камсамолам.

На пытаньні прак. Калапскага сьведка адказвае, што выдаўцом „Маланкі“ быў Беларускі Інстытут Культуры ў Менску, грамадоўскаю-ж работаю ў унівэрсытэце Стэфана Баторга кіравалі М. Шавялянка і В. Макоўскі. У далейшым працягу сваіх паказаньняў Васілеўскі гаворыць аб руху мэтадыстых у Вільні. Мэтадыстыя памагалі Беларускай Гімназіі ў Вільні і давалі субсыды гімназіі ў Радшавічах. Луцкевіч, Астроўскі і Коўш згадзіліся зрабіць пераклад бібліі на беларускую мову. Адказваючы на пытаньні пракурора Раўзэ, сьведка выясьняе, што Коўш згадаўся тлумачыць біблію жадаўнем заробтку, бо дзеля гэтага-ж ён быў і бугальтарам у Банку; Коўш купіў сабе дом за 750 далараў і ўлажыў у рамонт яго 250 далараў; Коўш мае справу ў Горадзёнскім Акружным Судзе за падбураўнне жыхарства.

Коўш пытаецца: Якая розніца паміж бібліяй, прызначанай для праваслаўнага, католіка і мэтадыстага?

Старшыня Суду адхіляе гэтае пытаньне.

Адв. Гонігвіль пытае ў сьведкі: Адкуль сьведка ведаў аб кантакце Акіньчы з кіраўніком ППС-лявіцы Алейнічаком?

Васілеўскі адказвае: Над імі цягнулася абсэрвацыя праз пэлыя 24 гады.

Адв. Гонігвіль. — Адкуль вы маеце інфармацыі аб субсыдных К. П. З. В. для Банку?

Васілеўскі. — Аб гэтым казаў мне Гурны, апрача гэтага я меў канфіданцыйныя дадзеныя з АК-КПЗВ у Вільні.

Адв. Гонігвіль. — Дык вы мелі свайго чалавека ў АК-КПЗВ?

Васілеўскі. — На гэтае пытаньне не адкажу.

Гонігвіль просіць запрацаколіць пытаньне і адкаж.

Прак. Раўзэ. — Што вы ведаеце аб дзейнасьці Луцкевіча ў часе нямецкай акупацыі?

Васілеўскі. — Падтрымліваў ён кантакт з вывадоўчым аддэлаем нямецкага генеральнага штабу.

Луцкевіч. — Адкуль ведама, што я быў у кантакце з контр-разведкаю нямецкага генеральнага штабу?

Васілеўскі. — Гэта рэчы агульна вядомыя, а ў „Дзярж. Архіве“ ёсьць дакуманты, што вы бралі ад Немцаў грошы.

Уводзіцца чарговы сьведка Францішак Глушын, які ўжо асуджаны на 3 гады цяжкага вострогу па 129 арт. К. К. На сьведзьве Глушын паказаў, што Мятла даручыў яму арганізаваць склад аружжя; на сваім судзе паказаў, што ён—канфідэнт паліцыі. Цяпер-жа ад усёго гэтага адмаўляецца. Старшыня Суду падцьвярджае паказаньні Глушына, на яго асабістым судовым працэсе. Глушын будзе сканфрантованы з камісарам Кубарскім і паліцыянтам Здановічам. Сьведку выводзяць.

Наступным дапрашваўся пры зачыненых дзвярох маёр Мэйер, кіраўнік экспэдытуры II аддзелу генеральнага штабу.

НАВІНЫ.

— Яшчэ „ліквідацыя камуністычных“ у Наваградку. Як піша „Kur. Wilen“. № 54 ад дня 6 сакавіка с. г., ліквідацыйная акцыя камуністычнай партыі Заходняй Беларусі, распачатая ў мінулым тыдні, закончана ў Слоніміскім і Стаўпецкім паветах.

У Стаўпецкім паавеце арыштавана агулам 27 асобаў. Між іншымі арыштаваны: Алена Лябецка, сэкрэтарка акружнай управы Т-ва Белар. Школы; Міхал Бігер, былы старшыня акружнай управы „Грамады“; Павал Крычук і Аляксей Баль — абодва дзевяці б. „Грамады“. У паветах Лідзім і Наваградзім арыштаваны: Уладзімер Грыц, Антанюк Малыц і Анастэзы Аляшкевіч—усе, быццам, сябры „КПЗВ“. і „Грамады“.

Усяго ўжо арыштавана 200 асобаў.

— Дэманстрацыя безработных у Вільні. 2 сакавіка калей 150 безработных, пераважна кабет, з прычыны таго, што магістрат ня выдаў дапамогаў, паходам падышлі да будынку ваяводзкага ўраду.

Ад імя безработных выслана была дэлегацыя, якую прыняў начальнік грамадзянскай апекі. Астаўшыся-ж на вуліцы дэманстрантаў конная паліцыя разганяла. Прынамсі гэтак выясьнілі справу віленскія польскія газэты.

— Працэс Грамады. 12 г. сакавіка распачаўся судовы разгляд справы Грамады, пасьля некалькіднёвага перарыву, які, як пішучы польскія газэты, адбыўся з прычыны выбараў у Сейм і Сэнат.

(Далей будзе).

Як пойдзе ён у лес той зранья, Як у вадзе цукер расстане: Няма й няма, чакаць абрыдне. Якога выхадзіш там злыдня? Ці надта выслужыўся ў пана? Усё роўна знойдзецца загана, Як ты ні падай, ні гасай, Не пападзеш да пана ў рай З сваёй патрэбай, інтарэсам.

А лес, як быў, то й будзе лесам, Дык і дарэмна ўся турбота — Бяда з ім проста і згрызота! Няма яму нядзелькі, сьвята — Ідзе ды йдзе ён, як закляты; У шчэпкох высах з тэй хады, Ад сну адбіўся, ад яды.

І хто ўжо служыць гэтак дбала? Антось і маці на Міхала Ня раз у злосьці нападалі, Але таго яны ня зналі, Як лёгка хлеб той дастаецца. Ня сьцёрпіць, часам, адсячэцца Міхал ад гэтакіх нападак: Які-ж-бы толк быў і парадак, Каб ён служыў, спусьціўшы рукі? Свае-ж сябры — майстры на штукі: Так удадуць і так падкусяць — Цягнуцца нехаця прымусяць.

А вось папробуй на цікавасьць Стрымай службовую рухавасьць, Служы, спусьціўшы рукавы, І выкінь службу з галавы — Такія ў лесе выйдучы справы — Пажар, парубкі і патравы — Не акараскацца ад ліха. А хочаш ты, каб было ціха, На чым сядзіш, таго глядзі ты! — Казаў Міхал ня раз сярдзіта. — Маўчы, калі ёсьць хлеб у роце! І што сказаць на гэта проці? А бацька з стрэльбай за плячамі Ішоў да дому хвайнякамі, Ішоў павомі, не сьпяшаўся,

Часамі, стаўшы, азіраўся І прыслухоўваўся да зыкаў Лясога шуму, яго крыкаў Ды нохаў дух той, поўны вару: Такая суш — крыў Бог пажару! Скрозь лапкі хвоек і галінкі Сінела неба глядзё. Хмурынкі Сталі грудкамі на ўсходзе. Было так ціха ўсё ў прыродзе! Утары над хвойнікам зялёным Снуюцца чолы з ціхім званам, Кузуркі розныя і мушкі Свае спраўляюць гулі-гушкі І так таясьнёнька гудуць, Што ледзьве-ледзьве можна ўчуць. А на прагалінках на голых Гуляньне конікаў вясёлых, І толькі ступіш там нагою — Так і заскачучы прад табою, Вось так і пырснуць у надзем'е, Як-бы сявец той сыпле сем'е. А матылькі сваім убраньнем Касуюць тут усіх да званьня І не лятаюць — танцы правяць, Ну, каго хочаш, зацікавяць. А як прыгожы пудзівінікі У паўкох зялёнае травінкі! Якія мяккія іх рысы І павароткі іх, абрысы! Ілудь, зьвіваюцца, лучацца... Эх, слаўна ў лесе, слаўна, братцы! Памалу, мерна, крок за крокам У сваім раздумым адзінокім Даднаў бацька скура к дому. Зачуўшы татаў ход знаёмы, Малыя з хаты высипалі, За брамай бацьку сустракалі.

Крыху аб патугах адраджэння незалежнай Літвы.

Літоўскі Народ даўно лятаў аб сваёй незалежнасці, але думка аб гэтым глушылася тымі, хто стараўся, каб „Еднаная неадзіная“ была цэлаю. І толькі тады, калі ў „Еднанай неадзімай“ вынік агульна-народны гнёў проціў Самадзяржа і яго памочнікаў — лепшыя сіды літоўскага грамадзянства на вялікім Віденскім Сейме 4 снежня 1905 году адкрыта зажадалі аўтаноміі для Літвы.

Наступіўшая ўслед за гэтым рэакцыя заглушыла гэтае праўнае дамаганне, але праца над нацыянальным усведамленьнем Ліцьвіноў яна не магла збараць.

Калі, ў выніку пераменных лёсаў сусветнай вайны, Літву захапіла Нямецкая — рух Літоўскіх патрыётаў ізноў набірае значнай сілы, высюўваючы патрэбу зьездаў для абгаварэння агульных справаў, зьвязаных з думкаю аб аўтаноміі Літвы.

Зьезды гэтыя не маглі адбывацца ў Літве, дзе панавалі імператарскія ваенныя законы Вільгельма II, іх трэ было выносіць недзе за межы свайго краю. І вось, 3—4 жніўня 1915 г. адбываецца першы такі зьезд — літоўская канфэрэнцыя ў Вэрне (Швайцарыя), у сакавіку 1916 году — другая, а праз месяц і трэцяя — на гэты раз у Гаазе. У міжчасе гэтых зьездаў у Вільні ўзнікае Нацыянальны Камітэт на чале з вядомым літоўскім патрыётам, д-рам Басановічам, а літоўскія дэпутаты ў Расейскай Дзяржаўнай Думе робяць усё магчымае, каб дапамагчы абвясціць аўтаномію Літвы.

Расейская сакавіковая рэвалюцыя 1927 году ў літоўскую нацыянальную думку ўняла новы кірунак, а іменна: трэбавацьне ўзаскрасьненія незалежнай Літоўскай дзяржавы. У Вільні адбываецца зьезд 214 дэлегатаў са ўсіх куткоў Літвы пад старшынствам Сьметоны. Зьезд прымае рэзалюцыю — прызнаць незалежнасць этнаграфічнай Літвы на падставах дэмакратызму, і выбірае Тарыбу (Раду), у склад якой увайшло 20 асобаў. Рэзалюцыя Зьезду ўсімі Ліцьвінамі, як у краю, так і за межамі яго, была прынята з вялікім захопленнем. Усюды адбываецца сабраўні і зьезды і ўсюды выносіцца давер літоўскай Тарыбе і трэбавацьне незалежнасці Літвы. Пад уплывам гэтага, ня глядзячы на нямецкую акупацыю, Тарыба хутка робіць паважны крок... 16 лютага 1918 году абвясціла незалежнасць Літоўскай дзяржавы.

Аднак-жа хутка гэты крок напаткаўся на паважныя перашкоды.

Ужо 21 лютага нямецкі рэйхсканцлер (першы міністар) паведаміў Тарыбу, што нямецкі імператар адмаўляецца прызнаць незалежнасць Літвы. Тарыба пасылае ў Берлін дэлегацыю з мэтай дабіцца ад нямецкага ўраду прызнання незалежнасці. І вось, 23 сакавіка 1918 году Вільгельм II згадзіўся на гэта, але пад варункам, каб незалежная Літва была ў саюзе з Нямецкія на грунце вайсковых спраў, мытных зносінаў і агульнасці манэты.

Ня глядзячы на гэта, нямецкія „палітычныя колы“ не маглі згадзіцца з пастановаю свайго кайзера і з тым каб саюзная Нямецкія Літва была без манарха. Саксонскія „палітычныя колы“ нават цвёрда стаялі на тым, каб далучыць Літву да Саксоніі, як якую калёнію, ці правінцыю.

Бачачы і чуўчы гэта, Тарыба абвясціла Літву канстытуцыйнаю манархіяю і 4 чэрвеня 1918 г. паставіла ахвяраваць літоўскую карону Вільгельму фон Ураду. Гэты крок Тарыба абвункавала, між іншым тым, каб кароль прыняў імя Міндаўга II, форма дзяржавы-дэмакратычнай манархія з канстытуцыяю і двухпалатнай парламантам, літоўская мова, ня толькі дзяржаўная але і прыватная ў каралеўскіх палацах (бо-ж каралём меўся быць немец, які, рэч зразумела, прыехаў бы з сваёй нямецкаю сьвітай).

Гэтая пастанова была неадзінадушная, дык раскалода Тарыбу. Левае крыло выйшла з яе складу. Пачаліся непаразуменьні, якія былі прычынаю таго што 2 лістапада 1918 году Тарыба адмяніла сваю пастанову аб запрашэньні Ураха на літоўскі трон, бо гэтую справу павінен вырашыць уставадаўчы сойм.

Тым часам вынікла нямецкая рэвалюцыя. Акупанты пакінулі Літву і Тарыба 11 лістапада 1918 году даручае Вальдэмарасу стварыць першы кабінэт незалежнай Літвы. Прэм'ерам у першым кабінэце астаўся Вальдэмарас (цяперашні диктатар).

Гаспадарскі аддзел.

Як ужываць фабрыч. гнаі — парашкі.

I. Чылійская сялетра.

Колькі трэба даваць на дзесяціну пад усялякія расьліны?

Пад збожжа каласавое — ад 6 да 10 пудоў; пад бульбу і буракі — ад 6 да 12 пудоў на дзесяціну. Стручковыя і ўсялякія канюшыны абходзяцца без сялетры, але ўсё-ж такі, пакуль яны маладзенькія і яшчэ без нарастаў на карэньчыках — можна даць 2—4 пуды на дзесяціну, што ўсіліць іх рост і на пасьялы.

На якую зямлю ўжываць?

Сялетра памагае добра на ўсялякай зямлі, апрача надта мокрых, халодных і глейватых. Разам са звычайным гноем яе ніколі ня варта даваць.

У якім часе даваць сялетру пад азійныя пасевы?

Пад азійныя пасевы пасыпаць сялетру ў восень і на вясну, па палавіне ўсяго назначанага; сьпяць трэба ў сухую погоду. Баранаваць ня трэба, бо яна сама ад вільгаці лёгка распушчаецца і ўцягваецца ў зямлю.

Пад ярыну, бульбу і буракі?

Порцыю сялетры, назначаную пад ярыну і караньплоды, трэба разьдзяліць на дзьве часткі; першую частку — расьсяпаць, як толькі расьліны паўсходзяць, а другую — пачакаўшы 7—10 дзён; на караньплоды — перад абсыпаньнем іх.

Як прыгатаваць сялетру да пасеву?

Каб усюды роўна расьсяпаць сялетру, трэба грудкі яе паразьбіваць і перамяшаць у сухім торфам, пілавінамі, ці з пяском. Няможна яе расьсяпаць пасьяла дажджу, на сырую зямлю, ці па расе; памятуючы, што яна, як толькі пападае на мокрую шэркі расьлін — прагрызае іх.

II. Каініт.

На якую зямлю ўжываць?

На лёгкую пясчаную зямлю і на сухія сенакосы. На гліністай зямлі каініт трэба змяняць на патасовую (калійную) соль у 30%.

Пад якія расьліны?

Каініт ужываецца найбольш на сенакосы, а на пясчаных землях — пад азійны і ярыну.

Колькі даваць на дзесяціну пад усялякую расьліну?

На сенакосы і пад азійныя пасевы з канюшынай — 24—30 пудоў; пад ярыну, гарох, віку, лубін — па 18—30 пудоў на дзесяціну.

У якім часе і як расьсяпаць?

Каініт найляпей сьпяць за 2—3 тыдні перад сьнёбай, а пад ярыну — найлепш у восень. На сенакосы — такаса ў восень — разам з тамасоўкай. Баранаваць цяжкай бараной, ці драпачом. Мяшаць з тамасоўкай можна толькі перад высевам.

III. Соль патасовая 30%.

На якую зямлю?

Соль гэта памагае такаса, як і каініт, толькі яна мае ў 2½ разы больш паташу (калі), дык перасылка яе таней абходзіцца, чым каініту. Ужывайма яе на землі лёгкія пясчаныя, глініста-пясчаныя і гліністыя, а побач — на сухія сенакосы.

Пад якія расьліны?

Соль патасовая памагае на ўсе аднагодні расьліны і сенакосы, а найлепш адпладчвае яна, расьсяпаўшы пад бульбу, асабліва, калі даецца разам з гноем, бо ў самым гнаі заўсёды недахват паташу на вялікіх ўраджаі бульбы.

Колькі даваць на дзесяціну, пад якую расьліну?

На лёгкай зямлі пад ярыну, азійны і пад стручковыя — па 6—12 пудоў, а на цяжкай — па 6—10 п.; пад бульбу бяз гною — па 12 пудоў, а на гнаі — па 8—10 пудоў на дзесяціну.

У якім часе і як расьсяпаць?

Расьсяпаць за некалькі дзён перад сьнёбай збожжа, ці да пасадкі бульбы, або ў восень. Забаранаваць бараной, ці драпачом. Пад азійныя, ярыну і бульбу на прыгараным лубіне, патасовую соль даюць пад лубін разам з фосфарнымі парашкамі (супэрфасфатам, ці тамасоўкай). З тамасоўкай можна мяшаць толькі перад самым высевам, бо лежачы ра-

Вось у кароткім нархсе гісторыя тых крокаў, якімі ішла Літва да часу нараджэньня свайго першага нацыянальнага кабінэту, які пачаў рэпрэзэнтаваць Незалежную Дзяржаву.

Нібыта фэльтон, але праўдзівае здарэньне

(Пісьмо з заграўны).

Прыляцелі гусі
Ды з Беларусі,
Селі каля броду,
Скалыхнулі воду...

Ня гусі, але бліжнія сародзічн іх прыляцелі з нашае Бацькаўшчыны ў сталіцу Чэхаславакіі, Прагу, і „скалыхнулі“ (зварушылі) ня толькі воду, але і думкі Пражакоў. Каб усё гэта было зразумела пачну з географіі і эканомікі, а закончу прыродавадай.

Праз сярэдзіну галоўнага чэскага места Прагі цячэ доўгія вялікая рака Влтава. Яна ў самой Празе шырокая, да 3/4 кілямэтра, але ня глыбокая. Дзеля таго, каб падняць вадку для плаваньня параходаў і каб пабудаваць пры берагох водныя млыны, паробленыя праз уою раку запруды (эзы) да 4-х мэтраў вышыні з варотамі (шлюзамі) для пропуску плытоў і параходаў. Вада бурліць праз эзы і вароты, як на вадападах і там усю зіму не замарзае. Набарэжыя Влтавы служаць для праскай публікі любімымі праменаламі.

Вось зімою 1926/27 г. Чэхі першы раз убачылі на сваёй мілай Влтаве дзіўную навіну. Паявілася на шлюзах некалькі пар дзікіх качак. Цікавасьць яшчэ павольшылася, калі на зіму 1927/28 г. прыляцелі туды іх цэлыя сотні і плаваці пад эзам; было іх аж чорна. Многачысленная публіка, спацэруючы па набарэжных, глядзела і дзівілася „адкуль узьялося такое зьявішча“.

Дасужыя рэпарцёры праскіх газет, ня ведаючы, што скажэць, сталі пісаць зацёмкі алегарычнага і іранічнага характару, прыраўніваючы зьявішча да прэсы і тэлеграфных агеатур, напрыклад: „хто найбольш пускае „качак“ (плётка) і г. д. Нарэшце газета „Tribuna“ адняслася важней і 21.I. 28 г. напісала:

„У гэту зіму наша Влтава мае годныя увагі гасьці. Адкуль прыляцелі ў вялікім ліку дзікія качкі і аселі на вадзе каля эзу, недалёка Славынскай выспы. Як ведама, раней там ніколі ня было і следу іх. Толькі цяпер месца каля Нова-Мястовых млыноў сталася папулярным паміж дзікімі качкамі. Што прымуціла іх шукаць гэтае месца? Хто сказаў ім аб ім? Хіба дзікія качкі маюць сваё інфармацыйнае бюро і іх праспекты гораха рэкамандуюць Влтаўскі езд для зімняга прабыванья ў адпаведных кліматычных варунках. Гэтакую роскаш можна пазволіць сабе толькі качая буржуазія, якая жыве ў добрабытных умовах. Або, наадварот, можа гэтыя качкі налезаць да пралетарскай класі і цяжкія варункі жыцьця прымуцілі іх змяніць старое месца на новае. Былі-б мы вельмі ўдачыны п. п. прыродазнаўцам, каб яны казалі нам што-небудзь аб гэтым цікавым зьявішчы“.

На гэтакі заклік аўтар гэтага пісьма, зваючы добра Заходнюю Беларусь і ве-

зам — камянець. Каб расьсяпаць роўна, трэба перамяшаць, як і сялетру, з пяском і др.

IV. Тамасоўка.

На якую зямлю?

Найлепша яна на зямлі пясчанай, пясчана-гліністай, а так-жа на халодным глею дзе няма вапны, ды на чарназёме. Надта добры след па ёй астаецца на тарфістых і сухіх сенакосах і лугох.

Пад якія расьліны?

На вышэй паказаных землях — пад усялякія расьліны і на сенакосы. А найлепш пад азійныя, ярыну з канюшынай і стручковыя.

Колькі даваць на дзесяціну пад усялякія расьліны?

Гэта залежыць ад таго, колькі фосфарнага квасу ёсьць у тамасоўцы: калі 13—15%, то пад азійныя і ярыну з канюшынай — па 24—30 пудоў; пад ярыну, бульбу і стручковыя — па 18—24 пуды на дзесяціну. На сенакосы — па 24—36 пудоў. Пры тамасоўцы-жа многапрацэнтнай (калі ёсьць у ёй больш фосфарнага квасу) порцыю гэтыя для расьсіны трэба паменшыць.

У якім часе і як расьсяпаць?

Расьсяпаць за 1—2 тыдні перад сьнёбай збожжа, прыкрыўшы спранжніоўкай, ці прастай бараной на 4—5 цаляў глыбіні. Ня сейма тамасоўкі разам з гноем, ні з супэрфасфатам. Каб вецер не разносіў пры сьнёбе тамасоўкі, трэба перад высевам змяшаць яе з сырым торфам, мокрай зямлёй, ці проста змачыць

даючы, што там цяпер робіцца, даў адказ, які газета ў сваім уводзе „Адкуль паходзяць дзікія качкі на Влтаве“ нашла „цікавым“ і які быў надрукаваны ў № 22 „Tribuna“ ад 23.I. 1928 г. Вось ён:

Качкі эмігранты.

„Зімою ў лесе заўсёды цяплей, чым у полі. Там дзе вялікія пушчы, крывіцы, дрыгвы і шмат сьнегу — зямля пад сьнегам не замарзае. У такіх месцах паміж лесу на рэках, дзе вада быстра цячэ, робяцца водныя прагаліны, званыя „апарынамі“, якія пры найбольшым марозе (да 25° С.) не замарзаюць; з іх выходзіць пара, падобная дыму, ці імгле. Рыба пад лёдам шукае такія месцы, каб магла свабодна дыхаць, шукаюць іх і дзікія качкі, каб зімою маглі плаваць і мець дастатак стравы — дробнай рыбы. Выдра, якая рыбаю корміцца, стала наведывае такія месцы. Любіць іх таксама і бобёр, як сваю вячэрнюю прамэнду, каб у часе захаду сонца мог трохі плаваць.“

Найбольшымі лясамі ў Эўропе да апошніх гадоў былі дзьве беларускія пушчы, гэта: Белавеская пушча, каля 1000 кв. кілямэтраў, і Налібоцкая пушча — 500 кв. кілямэтраў. Абедзьве гэтыя пушчы мелі шмат такіх „апарынаў“ на раках Нёману (Топалі, Рапы і г. д.), Нарачы і іншых раках, на якіх праз цэлую зіму трымаліся дзікія качкі.

Цяпер Налібоцкая пушча зусім зьнішчана, а з Белавескай пушчы асталіся толькі малыя забыткі. Там, дзе раней нічога ня было, апрача лясной стражы, дзе вадзіліся зубры, мядзьведзі і лосі — асталіся пустыя пасекі. Зямля прамерзла, пазамарзлі і апарыны. Згінулі вялікія зьявішчы, згінулі бабры і выдры, згінулі таксама і дзікія качкі, якія нашлі сабе прышчак на зіму на Влтаве, каля праскіх эзаў, дзе вада не замарзае, як у апарынах, з тою аднак розьніцаю, напэўна, што менш маюць корму і цярпяць голад.

Гэтых качак пасьцігла тая самая злая доля, што і іншых беларускіх*) эмігрантаў“.

Такім чынам публіка даведдалася як аб паходжаньні качак, так і аб прычыне, прымуціўшай іх на такое „перасяленьне“. Трэба яшчэ зазначыць, што прыляцеўшы з глухіх і ціхіх мясцоў у цэнтр вялікага і шумнага места, качкі хутка прывыклі да новага жыцьця. Бачачы кожны дзень тысячы людзей зблізка і тое, што іх нічо не страляе і ня ловіць (гэта строга забаронена), яны хутка асвоіліся і не баяцца. Але, калі часам пара качак адляціць з Прагі за места, дык там становяцца вельмі асьцярожнымі і не дапусьцяць чалавека блізка да сябе.

Занямонец.

Прага, 20.II. 1928 г.

Ад Рэдакцыі: Шчыра дзякуем за Вашую працу.

*) Газета надрукавала „рускіх“.

яе вадой. Лежачы ў вільготным месцы, ці на зямлі, можа скамянець, як цэмент.

V. Супэрфасфат.

На якую зямлю?

На зямлю гліністую і пясчана-гліністую, добра вырабленую. Ня варта ўжываць яго ані на пясці, ані на сярня, халодныя і кіслыя землі.

Пад якія расьліны?

Пад усялякія расьліны, а найбольш — пад азійныя.

Колькі даваць на дзесяціну пад усялякія расьліны?

Супэрф. у 13—14% па 12—24 пуд.
" " 17—19% " 9—12 "
" " 20% " 7—9 "

Пад збожжа каласавое, ярыну з канюшынай і лубін (пад загорку) — па 12—24 пудоў; пад бульбу 12—18 пудоў на дзесяціну.

У якім часе і як расьсяпаць?

Расьсяпаецца за некалькі дзён перад сьнёбай, або і разам з зернем і запырваецца драпачом, ці бараной. Ня можна мяшаць з вапнай і тамасоўкай; мяшаць-жа з другімі гнаямі — ня шкодзіць.

Дзе купляць фабрычныя гнаі?

Каб купляючы гэтыя парашкі, не ашукацца і ня купіць замест добрых, якіх фальшывых, каторых ёсьць многа ў прадажы, трэба іх купляць толькі ў складох гаспадарскіх суполак, у таварыствах гаспадарскіх, або ў гэтакіх купцоў, што іх добра знаюць і вераць у іх сумленнасьць.